

Wypowiedź argumentacyjna – karta pracy ze wskazówkami dla ucznia

Temat wypowiedzi argumentacyjnej:

Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek „wielki”. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy.

Sporządź plan wypowiedzi argumentacyjnej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Krok 1.

Zdefiniuj pojęcie *przydomek*. Wyjaśnij znaczenie przydomka *wielki* w odniesieniu do króla Kazimierza Wielkiego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

We wstępie należy zdefiniować pojęcie użyte w temacie, czyli objaśnić jego znaczenie. Gdy definiujesz pojęcie *przydomek*, określ:

- w jaki sposób tworzono przydomki i jaki był cel ich nadawania,
- komu najczęściej nadawano przydomki w czasach średniowiecza.

Podaj:

- przykłady przydomków średniowiecznych władców zagranicznych oraz polskich z dynastii Piastów,
- znaczenie przydomka *wielki*, zwłaszcza w odniesieniu do Kazimierza Wielkiego.

Krok 2.

Określ ramy czasowe rządów dynastii Piastów z wyszczególnieniem panowania Kazimierza Wielkiego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Należy podać czas rządów Kazimierza Wielkiego. Określ:

- czas panowania dynastii Piastów w Polsce (podając imiona pierwszego i ostatniego władcy z tej dynastii),
- czas rządów w Polsce Kazimierza Wielkiego.

Krok 3.

Opisz tło historyczne rządów Kazimierza Wielkiego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opisz wyzwania, z którymi musiał się zmierzyć Kazimierz Wielki po objęciu tronu.
Uwzględnij:
– sytuację wewnętrzną i zewnętrzną państwa w momencie objęcia władzy po ojcu przez Kazimierza,
– wpływ koligacji rodzinnych Kazimierza na politykę zagraniczną.

Krok 4.

Określ swoje stanowisko, odnosząc się do tezy zawartej w temacie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tezą jest założenie, że Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na taki przydomek. Masz możliwość uznania prawdziwości tej tezy albo jej obalenia. Pamiętaj, że możesz też zająć stanowisko niejednoznaczne. Ważne jednak jest jasne określenie swojego punktu widzenia przed przejściem do następnego etapu, czyli argumentacji.
Stosuj następujące zwroty: „Zgadzam się...”, „Nie zgadzam się...”, „Uważam, że...”, „Sądzę, że...”, „W mojej opinii...”, a także: „Nie mam pewności, czy teza jest uzasadniona...”, „Nie jest łatwo odnieść się do tezy, ale spróbuję zająć stanowisko po przytoczeniu argumentów”.

ROZWINIĘCIE

Krok 5.

Wypisz argumenty wraz z uwiarygadniającymi je przykładami na potwierdzenie lub obalenie tezy, że Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek „wielki”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prezentacja argumentów i popierających je przykładów to najważniejsza część twojej pracy. Za ich pomocą przedstawiś swoje stanowisko na temat słuszności nadania przydomku *wielki* Kazimierzowi III. Argumenty powinny być rozpatrywane w czterech aspektach wskazanych w temacie wypracowania: politycznym, gospodarczym, społecznym oraz kulturowym. Argumenty mają bronić postawionej tezy lub ją obalać. Muszą być poparte prawidłowo dobranymi przykładami – one potwierdzą zasadność twojego stanowiska. Praca, w której nie przedstawiś argumentów popartych przykładami, nie będzie realizowała tematu i nie zostanie pozytywnie oceniona. Pamiętaj o poprawności merytorycznej i unikaj podawania informacji niepotrzebnych. Przy stanowisku niejednoznacznym przytocz zarówno argumenty za, jak i przeciw. Dopiero w podsumowaniu określisz, które argumenty cię bardziej przekonują – i wówczas poprzecz tezę lub ją obalisz.

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Krok 6.

Napisz podsumowanie. Potwierdź swoje stanowisko lub je określ, przywołując najważniejsze argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

W podsumowaniu należy ponownie odwołać się do tezy i powtórzyć zajęte stanowisko, przytaczając najważniejsze argumenty. Jeśli twoje zdanie było na początku niejednoznaczne, musisz je ostatecznie sformułować w tej części pracy.

WYPRAWOWANIE

Krok 7.

Korzystając z odpowiedzi opracowanych w karcie pracy, napisz wypowiedź argumentacyjną na temat: *Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek „wielki”*. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy. Twoja wypowiedź powinna liczyć minimum 300 słów.

Co powinna zawierać praca ucznia? – szczegółowe wytyczne dla nauczyciela

Zadanie	Szczegółowe treści wypowiedzi argumentacyjnej
Krok 1.	<p>Uczeń wyjaśnia pojęcie <i>przydomek</i> oraz wskazuje rodzaje przydomków i ich pochodzenie, z uwzględnieniem znaczenia przydomka <i>wielki</i> w odniesieniu do Kazimierza Wielkiego.</p> <p>W dawnych czasach, zanim upowszechniły się nazwiska, sposobem identyfikacji osób były imiona i przydomki. Z przekazów pisanych, które dotyczyły tylko elit, znamy przydomki głównie władców. Przydomki były charakterystycznymi, dodatkowymi nazwami, nadawanymi poszczególnym osobom w celu ich wyróżnienia i odróżnienia. Często przydomki tworzone, odnosząc się do cech wyglądu lub charakteru danej osoby. Tego typu przydomki nosili np.: król francuski Filip IV Piękny, król angielski Ryszard Lwie Serce, władca państwa zachodniofrankijskiego Karol Łysy, cesarz niemiecki Fryderyk Barbarossa, a także władcy z dynastii Piastów: Bolesław Śmiały, Bolesław Krzywousty, Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Płatonogi, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny, Władysław Laskonogi, Bolesław Wstydlivy czy Władysław Łokietek. Były też przydomki wskazujące na dokonania obdarzonych nimi osób, np. władcy normandzkiego Wilhelma Zdobywcy, króla Szwecji Eryka Zwycięskiego, króla francuskiego Ludwika Świętego, władcy węgierskiego Stefana Świętego, a także władców z dynastii Piastów, np. Kazimierza Odnowiciela. Ci, którzy dokonali wielu godnych pochwały czynów lub wielu wspaniałych zmian czy podbojów, otrzymywali przydomek „wielki”, jak władca francuski Karol Wielki, książę kijowski Włodzimierz Wielki czy ostatni władca na tronie Polski z dynastii Piastów – Kazimierz Wielki.</p>
Krok 2.	<p>Uczeń określa ramy czasowe panowania dynastii Piastów, z uwzględnieniem panowania Kazimierza Wielkiego.</p> <p>Dynastia Piastów była pierwszą dynastią panującą w Polsce. Początki jej rządów datujemy na X w., gdy państwem władał Mieszko I. Koniec panowania Piastów nastąpił w 1370 r., wraz ze śmiercią Kazimierza Wielkiego (będącego królem od 1333 r.), który nie pozostawił męskiego dziedzica.</p>
Krok 3.	<p>Uczeń opisuje tło historyczne rządów Kazimierza Wielkiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kazimierz Wielki objął władzę w Polsce w 1333 r. po swoim ojcu, Władysławie Łokietku, który w 1320 r. zjednoczył Polskę; zjednoczenie to jednak było bardziej formalne niż realne, nie tylko dlatego, że Łokietkowi nie udało się zebrać pod swoim berłem wszystkich terenów składających się na Polskę przed rozbiem dzielnicowym (1138 r.), ale również dlatego, że w kraju nie było ujednoczonych praw, monety, terenowej administracji; nie została załatwiona kwestia pretensji do polskiego tronu wysuwanych przez spadkobierców władcy Czech Wacława II, króla Polski w latach 1300–1305; – Kazimierz dzięki koneksjom rodzinnym miał niezwykle cennego i silnego sojusznika w Węgrzech (siostra Kazimierza, Elżbieta, była żoną króla Węgier Karola Roberta), a dzięki małżeństwu z Aldoną, córką wielkiego księcia litewskiego, zyskał sojusznika za wschodnią granicą.
Krok 4.	<p>Uczeń określa swoje stanowisko, używając np. sformułowań: „Zgadzam się z tezą, że Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek <i>wielki</i>”, „Nie zgadzam się z tezą, że Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek <i>wielki</i>”, „Uważam, że...”.</p> <p>Uczeń może również zająć niejednoznaczne stanowisko (ale – co ważne – w kroku 6. musi już konkretnie opowiedzieć się za tezą lub przeciw niej): „Uważam, że niezwykle trudno jest zająć jednoznaczne stanowisko wobec tezy, że Kazimierz Wielki jako jedyny władca z dynastii Piastów zasłużył na przydomek <i>wielki</i>. Postaram się przywołać argumenty i sformułować opinię...”.</p>
Krok 5.	<p>Uczeń szczegółowo prezentuje swoje stanowisko za pomocą poprawnie merytorycznie dobranych argumentów oraz przykładów.</p>

Proponowane argumenty wraz z przykładami za tezę:

a) atutem władcy było rozwiązywanie sporów międzynarodowych na drodze dyplomatycznej, a nie militarnej, mogącej prowadzić do wyniszczenia kraju i opustoszenia skarbu państwa; król uniknął w ten sposób np. sporu z władcą czeskim o koronę polską na zjazdach w Wyszehradzie w 1335 r. oraz 1339 r., konfliktu z Krzyżakami o zagarnięte przez nich polskie ziemie – na zjazdach w Wyszehradzie w 1335 r., w Warszawie 1339 r. i Kaliszu w 1343 r. (aspekt polityczny);

b) Kazimierz Wielki zabezpieczył suwerenność Królestwa Polskiego dzięki skłonieniu władcy Czech do rezygnacji z pretensji do korony polskiej, co nastąpiło w toku negocjacji na zjazdach w Wyszehradzie w 1335 r. i 1339 r. (aspekt polityczny);

c) władca powiększył terytorium Polski z odziedziczonego obszaru wynoszącego ok. 115 tys. km² do ok. 270 tys. km²; za jego panowania wzrosła także liczba ludności – z ok. 1 240 000 osób do 2 mln; wzrost liczby mieszkańców państwa stworzył duży potencjał społeczny, kulturowy oraz gospodarczy (aspekty polityczny, społeczny, kulturowy i gospodarczy):

– Kazimierz Wielki odzyskał część ziem Polski zagarniętych przez Krzyżaków (ziemię dobrzyńską oraz Kujawy) na mocy postanowień pokoju wieczystego zawartego w 1343 r. w Kaliszu; zapewnił sobie prawa do Pomorza Gdańskiego (Pomorze Gdańskie i ziemia chełmińska pozostały przy Krzyżakach, ale zostały formalnie uznane za wieczystą jałmużnę dla zakonu krzyżackiego); to mogło w przyszłości stanowić podstawę do rewindykacji tych ziem przez Polskę;

– zacieśnił związki z Mazowszem (księżęta mazowieccy zobowiązali się do składania hołdu władcy polskiemu), co stanowiło ważny krok na drodze doprowadzenia do pełnej integracji z Królestwem Polskim;

– przyłączył do Polski nowe tereny: w 1349 r. Ruś Halicką z ważnymi ośrodkami we Lwowie i w Haliczu; w kolejnych latach kontynuował ekspansję na wschód i w 1366 r. włączył w granice państwa polskiego część Rusi Włodzimierskiej (południowy Wołyń) oraz Podole;

– wzmocnił potencjał gospodarczy państwa dzięki nabytkom terytorialnym: nowe ziemie, zwłaszcza te na Wschodzie, oznaczały nowe tereny uprawne, nowe zasoby surowców oraz dostęp do nowych szlaków handlowych prowadzących do nowego bogatego rynku, jakim była strefa czarnomorska;

b) przeprowadził reformy wewnętrzne (aspekty polityczny i gospodarczy):

– administracji – ujednoczenie systemu administracji w całym kraju w oparciu o urząd starosty mającego szerokie kompetencje i podlegającego władcy;

– prawa – ujednoczenie systemu prawnego – wydanie dwóch aktów prawnych: dla Wielkopolski (statut piotrkowski, ok. 1357 r.) oraz dla Małopolski (statut wiślicki, ok. 1360 r.), określanych wspólnie statutami wiślicko-piotrkowskimi; była to jedna z pierwszych regulacji systemu prawnego w Polsce;

– monetarną – król nakazał bić srebrną monetę – grosz krakowski;

reformy doprowadziły do wzmocnienia integralności kraju oraz usprawnienia funkcjonowania państwa, w efekcie czego polepszyła się sytuacja gospodarcza oraz nastąpił rozwój miast i handlu;

c) zwiększył zasoby skarbu państwa dzięki wprowadzeniu podatków i skutecznemu ich ściąganiu: cła, myta, poradnego (aspekt gospodarczy);

d) doprowadził do zbudowania ponad 60 zamków obronnych, czego nie uczynił żaden z poprzednich władców piastowskich; szczególnie istotne były warownie wzniesione wzdłuż zachodniej granicy Królestwa Polskiego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, nazwane orlimi gniazdami, zbudowano je na skałach, w trudno dostępnych miejscach, w celu obrony Krakowa (stolicy) przed ewentualnym najazdem władców czeskich z terenu należącego do Czech, czyli Śląska (do takich najazdów doszło m.in. w 1327 i 1345 r.); wybudowane zamki ożywiły gospodarczo regiony, w których powstawały, gdyż ludność żyjąca w warowniach potrzebowała surowców i towarów (aspekty polityczny i gospodarczy);

e) otoczył murami miasta dla zwiększenia bezpieczeństwa ich mieszkańców i rozwijającej się w nich produkcji rzemieślniczej (aspekty społeczny i gospodarczy);

	<p>f) nadał prawa miejskie stosunkowo dużej liczbie miast – ponad 100 w okresie 37 lat panowania, w stosunku do całego XIII w. – 230 lokacji (<u>aspekt gospodarczy</u>);</p> <p>g) utworzył w 1364 r. Akademię Krakowską, pierwszy na ziemiach polskich uniwersytet, dzięki czemu na miejscu kształcono elity, zwłaszcza potrzebnych dyplomatów, znawców prawa czy medycyny (<u>aspekty kulturowy i społeczny</u>);</p> <p>h) wspierał rozwój budownictwa murowanego – za rządów Kazimierza Wielkiego nastąpił rozwój budowli gotyckich, zwłaszcza obiektów sakralnych z pięknym wyposażeniem (rzeźby, ołtarze, przedmioty liturgiczne), ich fundatorem często był sam król; zapewniał tym samym zajęcie i dochód rzemieślnikom oraz artystom, a także przyczyniał się do rozwoju miast (<u>aspekty kulturowy i gospodarczy</u>);</p> <p>– rozbudował królewską siedzibę (zamek na Wawelu), dodając prestiżu i władcy, i stolicy, i państwu (<u>aspekty polityczny, gospodarczy i kulturowy</u>).</p> <p><u>Proponowane argumenty wraz z przykładami przeciwko tezie:</u></p> <p>Brak argumentów, ponieważ gdyby któryś z władców piastowskich dokonał porównywalnych czynów, zostałby obdarzony przez potomnych takim samym przydomkiem jak Kazimierz III, a nie został. Choć można wskazać kilku władców, którzy odegrali ważną rolę w dziejach monarchii piastowskiej:</p> <p>– Mieszko I – twórca państwa polskiego; przyjmując chrzest, wprowadził swoje władztwo do grona państw funkcjonujących w kręgu kultury chrześcijańskiej (<u>aspekty polityczny i kulturowy</u>);</p> <p>– Bolesław Chrobry – pierwszy władca, który powiększył terytorium kraju; rozwijał sieć kościelną w Polsce, będącą ważnym nośnikiem wiedzy i kultury, a przede wszystkim koronował się, co wzmocniło jego pozycję w kraju oraz pozycję państwa na arenie międzynarodowej (<u>aspekty polityczny, społeczny i kulturowy</u>);</p> <p>– Bolesław Krzywousty – poszerzył terytorium państwa, rozwijał sieć kościelną, a także podjął działania, które miały zapobiec rozbiciu kraju, tj. wydał ustawę sukcesyjną (<u>aspekty polityczny i kulturowy</u>);</p> <p>– Władysław Łokietek – doprowadził do zjednoczenia kraju po ponad 150-letnim okresie rozbicia dzielnicowego (<u>aspekt polityczny</u>).</p>
Krok 6.	<p>Uczeń podsumowuje swoją wypowiedź, dokonując selekcji argumentów na ważniejsze i mniej ważne, dostrzega zachodzące między nimi korelacje i wyraźnie wskazuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Dodatkowo podsumowanie posłuży ostatecznemu opowiedzeniu się za tezą lub przeciw niej.</p>
Krok 7. Wypracowanie	<p>Uczeń tworzy wypowiedź z wykorzystaniem wiedzy historycznej w sposób funkcjonalny w odniesieniu do wskazanych w temacie aspektów – przytacza bogatą argumentację popartą poprawnie dobranymi przykładami.</p> <p>Praca powinna być merytoryczna (dotyczyć tematu), spójna (zawarte w niej informacje powinny być logicznie powiązane) oraz zawierać minimum 300 słów.</p>